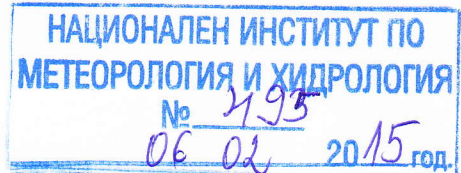

СТАНОВИЩЕ

от проф. дн Веселин А. Александров,
директор департамент „Климатология и Агрометеорология“ към НИМХ-БАН
върху дисертационен труд на тема:

Климатични колебания и изменение на снежната покривка в България

с автор **Надежда Пенчева Петкова**
за придобиване на образователна и научна степен „доктор“

Това становище е подготвено на основание на Заповед на Директора на НИМХ-БАН № 257 от 31.10.2014 г. и решение на заседанието на научното жури от 15.12.2014 г. То е съобразено с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за неговото приложение (ППЗРАСРБ), Правилника на БАН и Правилника на НИМХ-БАН по ЗРАСРБ.

Изисквания към кандидата

Надежда Петкова: завършва висше образование по физика през 1975 г. в Софийски университет „Св. Климент Охридски“; продължава двегодишна следдипломна квалификация в същата област до 1977 г. и през 1978 г. е назначена в НИМХ-БАН. В периода 1981-84 г. е била редовен аспирант в Секция „Агрометеорология“. До 1990 работи в същата секция, като след това се прехвърля в Лабораторията по хидрологична и метеорологична информация и изчислителния център. В периода 1992-94 г. работи като организатор в Базата Данни на НИМХ, След 1994 до момента е физик в департамент „Метеорология“ (от 2015 г - „Климатология и Агрометеорология“). През 2010 г. е зачислена като докторант на свободна подготовка. От представените документи: не се констатира наличие на нарушения в процедурата.

Актуалност

Снежната покривка е важен воден ресурс, който има съществено значение за екологичните и социално икономическите системи на много държави. Тя упражнява регулираща роля върху хидрологичния цикъл, поддържа подпочвените води и играе много важна роля за решаване проблемите на напояването и енергетиката, за развитието на зимните спортове и туризма, устойчивото развитие на планиските курорти и др.

Снежната покривка, е важен климатичен елемент, притежаващ редица физични свойства, които оказват влияние върху глобалния и регионален енергиен баланс, както и върху водния и въглероден цикъл. Тя променя местните циркулации, облачността и валежите. Климатичното значение на снежната покривка се свързва още с факта, че тя е елемент на криосферата, чиято значимост по отношение на климатичните колебания и изменение, се основава на някои от физичните ѝ свойства, като високо повърхностно албедо и скрита топлина, свързана с фазовите преходи, имащи силно въздействие върху енергийния баланс на земната повърхност

Степен на познаване състоянието на проблема

От направения литературен обзор, личи задълбочено познаване на тематиката. Проучени са над 130 научни публикации, повечето от тях (100) са на английски език, 25 са на български, 8 на руски, 1 на немски език. Цитатите са подходящо вмъкнати в дисертационния труд. Близко половината от цитираните заглавия са публикувани след 2000-та година. Това красноречиво говори, че е правен обстоен литературен обзор, както на стари класически изследвания, така и по-нови съвременни публикации по темата.

Методи на изследване

Дисертантката е използвала класически методи на математическата статистика за решаване на поставените задачи и цели на изследване. Използвани са редица функции на разпределение на съответните метеорологични елементи. За определяне на тенденции в многогодишните колебания на изследваните елементи са използвани и стандартни тестове (напр. Ман-Кендал). Може да се обобщи че избраната методика на статистически анализ, откриване на статистически значими трендове, функции на вероятно разпределение, пълзящи средни, пространствени климатични карти на характеристиките на снежната покривка, е адекватна. Методът на главните компоненти е подходящ за решаване на задачата за регионализация на снежната покривка.

Приноси

Получени са осреднените снежни условия в България, за основни климатични характеристики на годишната продължителност и максималната височина на снежната покривка. Получени и

анализирани са тенденциите на годишната, пролетната и есенната продължителност и максималната височина на снежната покривка, и също така, на зимния валеж и температурата на въздуха през зимата в България, за периода 1931-2005г. Колебанията на годишната максимална височина и продължителността на снежната покривка са анализирани в съответствие с колебанията на зимния валеж и температурата на въздуха. Установени са характерните периоди с над- нормални снежни условия за периода 1931-2005 г., в равнинните и в ниските райони на България. Предложена е още класификация на зимите за планинските райони, Получено е едно практически приемливо решение на задачата за регионализация на снежната покривка, както в планинските райони, така и за а територия на България. Оценени са :тенденциите на двете променливи на снежната покривка в определените ши региони за територията на България.

Оценка на съответствието на автореферата с изискванията за изготвянето му,

Авторефератът на дисертацията, изложен на 47 страници, отразява коректно съдържанието ѝ и включва основния графичен материал. Формулираните приноси и публикациите по темата съответстват на тези, изброени в дисертацията.

Публикации по дисертационния труд:

Изброени са 10 публикации, като 2 от тях са в известни международни списания с импакт фактор. Други 2 са публикувани в Българското списание по Метеорология и Хидрология, а 6 в пълен текст в сборници от конференции (5 международни и 1 национална). Всички от тях третираат изменчивостта на снежната покривка в България. Открити са 27 цитирания,

Лични впечатления

Познавам Надежда Петкова близо 30 години. За мен тя е работлива и полага много усилия да изследва конкретна тема, в детайли. Уважавам желанието ѝ да участва в различни научни форуми (конференции, симпозиуми, конгреси и др.) По този начин нейните резултати се разпространяват в по-широк кръг специалисти.

Забележки

По принцип нямам сериозни забележки. Но все пак бих искал да спомена, че някои от картите предизвикват въпроси. Затова бих апелирал към внимателно отношение спрямо картния материал. Не ми „харесват“ и някои от формулите, които са използвани в съответния раздел. Те са толкова известни сред обществото, което през последните най-малко, че не би трябвало да се пишат

Предложени за продължаване на изследванията

Да се приложат и други математически подходи, например някои от вариациите на метода за главните компоненти Петкова участва в няколко научни проекти, третиращи водните ресурси, както и в изготвяне на информационни справки и експертизи, така че резултатите от дисертацията и могат да се приложат в тези дейности.

Заклучение

От направената проверка на представените материали за конкурса не са констатирани нарушения в процедурата. Отчитайки изложените факти, считам, че дисертационният труд на Н. Петкова отговаря в достатъчна степен на изискванията на чл. 6 от ЗРАСРБ, Глава 2 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, Правилника на БАН и Правилника на НИМХ-БАН към ЗРАСРБ. Това ми дава основание да дам положителна оценка на дисертационния труд на докторанта и да предложа на уважаемото научно жури да присъди на Надежда Пенчева Петкова образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 4.1. „Физически науки“, научна специалност "Метеорология".

Дата: 02.02.2015 г.

проф. дн Веселин А. Александров,